

การควบคุมความรู้สึกทางเพศของมรวาส

— ๑๒ —

๒๘ เมษายน ๒๕๑๓

บันทึกเวลาว่างมาถึง ๔.๔๕ น. แล้ว จะได้พูดกันถึงปัญหาเกี่ยวกับความรู้สึกทางเพศ ที่เป็นปัญหาของมรวาสด้วยเหมือนกัน. เราจะได้พิจารณากันโดยเฉพาะ ถึงการควบคุม; ในคำตามที่เสนอเข้ามา ก็มีอยู่ข้อหนึ่งที่ตามปัญหาว่าเราจะลดความรู้สึก ที่เป็นความกำหนัดทางเพศได้อย่างไร? นั่นก็ย่อมหมายความว่า จะต้องมีการควบคุมพอๆ หรือความถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องนี้; มิได้หมายความว่า จะตัด หรือทำลายให้สูญสิ้นไป.

ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมความรู้สึก หรือความกำหนัดในทางเพศนี้ สำหรับมรวาส และบรรพชิตย่อมไม่เท่ากัน. สำหรับบรรพชิต ก็คือผู้ที่ต้องการจะไม่วุ่นวาย หรือไปเร็ว หรือไม่ดีกว่า อะไรทำนองนี้ ก็จะต้องมีความมุ่งหมายที่จะควบคุม หรือแก้ไขมากกว่าพวกมรวาส ซึ่งยังไม่ต้องการจะไปเร็ว หรือว่าไปก่อน

๒๐๕

เพราะฉะนั้น คำว่ามรณวาสจึงมีคำประกอบขยายความในภาษาบาลีว่า *ผู้ครองเรือน ผู้เฝ้าอยู่ด้วยบุตรภรรยา ลูบไล้กระแจะจันทร์ของหอม* อย่างนี้เป็นต้น.

สำหรับวันนี้ เราจะพูดกันแต่ปัญหาของมรณวาสโดยตรง หรือว่าถ้าจะเป็นเรื่องของบรรพชิต ก็เป็นเรื่องเท่าที่มันคาบเกี่ยวกัน ก็ไปรู้ความหมายนี้เอาเอง. ในคำถกที่เสนอเข้ามานั้นใช้คำว่า ความกำหนด โดยตรง. สำหรับคำว่า “ความกำหนด” ซึ่งภาษาบาลีว่า *ราคะ* นี้ เมื่อถือเอาตามหลักในภาษาบาลี หรือภาษาธรรมะก็ตาม มันกว้างขวางกว่า. เรามีได้หมายถึงแต่ความกำหนดทางเพศอย่างเดียว; หมายถึงความรู้สึกที่มันเข้าไปผูกพันติดแน่นในสิ่งใดก็ได้ ที่เป็นความคิดแน่นทางจิตใจ. แต่ในภาษาไทยเรา呢 หมายถึงความกำหนดในทางเพศทางกามารมณ์; ถึงแม้ในที่นี้ ในวันนี้เราจะพูดกันแต่เรื่องทางเพศ ทางกามารมณ์ ก็ให้รู้ไว้ด้วยว่า คำว่า *ความกำหนด* ในภาษาธรรมนั้นกว้าง คือว่าจะไปกำหนดในสิ่งที่ไม่ใช่เรื่องเพศโดยตรงก็ได้ แม้ที่สุดแต่ของเล่น ของชอบใจอะไรก็ได้, สิ่งที่เราใคร่หวนแหนถึงที่สุด อย่างนี้ก็ได้; แม้แต่ความรู้สึกรักในลูกหลานตัวเล็กๆ ก็เรียกว่าความกำหนดด้วย. ส่วนความกำหนดในภาษาไทย ก็หมายถึงความกำหนดทางเพศ, และหมายถึงความรู้สึกทั้ง ๓ เวลา คือว่าที่ล่วงแล้วมา ก็เอามารูสึกนึกถึงกำหนดได้, หรือกำลังเป็นอยู่ เฉพาะหน้าก็รูสึกกำหนดได้, หรืออาจจะคิดนึกล่วงหน้าให้มีความรูสึกกำหนดได้; เพราะฉะนั้นปัญหานี้จึงมีมาก.

ปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาความกำหนดที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า คือในขณะที่ประสบอารมณ์ เกิดอารมณ์ปัจจุบันมากกว่า; แต่ถึงอย่างนั้นก็ขอให้เข้าใจไว้ด้วยว่ามันเนื่องกัน คืออารมณ์ในอดีตที่แล้วๆ มาแต่หนหลัง ไปเอามาคิดมานึกอีก มันก็กลายเป็นสิ่งปัจจุบันสำหรับเรื่องทางจิตใจ. ถ้ามันเกิดความกำหนดขึ้นมา

เมื่อไร มันก็เป็นเรื่องปัจจุบันขึ้นมาเมื่อนั้น. หมายความว่าที่ไปนึกถึงเรื่องความกำหนดแต่หนหลัง หรือถึงสิ่งที่ป็นทั้งที่แห่งความกำหนดแต่หนหลัง, เขามาคิด มันก็กลายเป็นเรื่องธรรมดาขึ้นมาในใจ เกิดความกำหนดที่เป็นปัจจุบันขึ้นมาได้. ส่วนเรื่องของปัจจุบันนั้นก็เอา รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เฉพาะหน้าที่ มาถึงเข้า; แต่สิ่งที่เหล่านี้ในที่สุดมันกลายเป็นอารมณ์ในอภิป แล้วกลับมาเมื่อไรอีกก็ได้. เรื่องอนาคตก็เหมือนกัน หมายถึง รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่เคยผ่านมาแล้ว แล้วก็คำนวณกันจนได้ รู้สึกได้, ว่าในอนาคตจะมี อย่างนั้นอย่างนี้; แล้วเอมานึกคิด มันก็กลายเป็นเรื่องธรรมดาในปัจจุบันขึ้นมาได้; แล้วมันก็รอบคอบจิตใจมากเท่ากัน คือมันกลายเป็นปัจจุบันได้โดยทางความคิดนึก.

เพราะฉะนั้นจะต้องรู้ว่า มันเกี่ยวโยงกันกว้างขวาง หรือลึกซึ้งอย่างนี้ สำหรับสิ่งที่เรียกว่ารากะ หรือความกำหนด. เราจะมัวแต่ปัญหาเฉพาะหน้า คือปัจจุบันอย่างเดียว มันก็ไม่เป็นผลดีถึงที่สุด มันก็เลยเป็นเรื่องที่ต้องควบคุมความรู้สึกในอภิป หรือความคิดฝันอะไรในอนาคตด้วยเหมือนกัน. สองเปรียบเทียบกันกว่า รากะ—ความกำหนด ตามความหมายหรือตัวหนังสือมัน เป็นอย่างไร? บัญญัติไว้อย่างไร ?

ที่นี้ เราจะพูดกันถึงตัวจริง ไม่ใช่ตัวหนังสือ. เรื่องนี้มันก็เป็นเรื่องที่ยาก ที่จะเข้าใจไว้ว่าคืออะไร ว่าความกำหนดนั้นคืออะไร ? ยิ่งผู้ที่ยังใหม่ต่อความรู้สึกอันนี้ หรือใหม่ต่อความรู้สึกเรื่องทางโลกๆ แล้ว ก็คงจะเข้าใจได้ยากว่าความรู้สึกที่เป็นความกำหนดนั้น มันเป็นเครื่องจักรชนิดหนึ่งในทางจิตใจเท่านั้นเอง. ที่ใช้คำว่าเครื่องจักรในที่นี้ มิได้หมายถึงวัตถุ; มันเป็นเรื่องทางจิตใจ แต่มันมีลักษณะอย่างเดียวกับเครื่องจักร ที่เราเรียกว่า mechanism คือสิ่งที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวโยงกันไปตามลำดับ แล้วมีผลเกิดขึ้นมาอย่างแน่นอน เหมือนเครื่องจักรก็เรียกว่า ความแน่นอน.

เครื่องจักรที่เราใช้ประกอบการอุตสาหกรรมนั้น มันเป็นเครื่องจักรทางวัตถุมีตัวคนเป็นหัวใจ; แต่เครื่องจักรที่พูดถึงนี้ มันเป็นเรื่องทางจิตใจ ไม่มีรูปร่าง ไม่มีตัวตน มันเป็นนามธรรม. แต่ถ้ามองให้ดี มองให้เห็นแล้ว ก็จะเห็นเป็นรูปร่างเหมือนกัน. เป็นรูปร่างทางฝ่ายนามธรรม คือจะต้องมีอะไรที่เป็นส่วนประกอบ หรือทำหน้าที่ครบถ้วน, แล้วเมื่อมาสัมพันธ์กันเข้าแล้ว ก็ต้องมีการทำงานเกิดขึ้นเป็นลำดับๆ ไปอย่างเที่ยงแท้แน่นอน เหมือนกับเครื่องจักร. คำว่า “เหมือนกับเครื่องจักร” นั้นหมายความว่า มันจะเหมือนอย่างนั้นทุกที ซ้ำๆ ซากๆ; ผมเคยสรุปความเป็นคำโคลงเล่นว่า :-

สัมผัส กัมมัตถ์ นั้น	เครื่องจักร ในกาย
อารมณ์พบอินทรีย์	เข้าแล้ว
ทำงานเที่ยงตรงหลัก	ต่างหาก
แต่โลกหลงว่าแก้ว	ก็ถาม

บรรทัดแรกว่า สัมผัส กัมมัตถ์ นั้น เครื่องจักรในกาย คือการที่ได้รับความสัมผัสทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ กับ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ นั้น มันเป็นเรื่องจักรกลหนึ่งในร่างกายคนเรา; หมายความว่า ถ้าอายตนะภายนอกกับอายตนะภายในมีการสัมผัสกันเข้าแล้ว ก็จะเกิดวิญญาณ, จะเกิดสัญญา, แล้วจะเกิดเวทนา, จนเป็นความรู้สึกกำหนด พหุใจ ซึ่งเป็นเวทนา; อาการเกิดอย่างนี้จะเป็นเหมือนเครื่องจักร คือแน่นอน เร็วที่สุด จนแทบจะกำหนดไม่ได้ เหมือนกับเครื่องจักรที่มันหมุนเร็วๆ อย่างนั้น; ก็เป็นเครื่องจักรที่มีอยู่ในร่างกายคน แต่ไม่ใช่ตัวร่างกายโดยตรง; มันเป็นเรื่อง mechanism ทาง mentality. เรื่องอย่างนี้เราเรียกว่าทาง mentality ไม่ใช่ทาง spiritual อะไรมากมายนัก ก็เป็นเรื่องจิต

ที่เกี่ยวข้องอยู่กับร่างกาย; ไม่ใช่เรื่องความกึกกั่นหรือสติปัญญาล้วน ๆ ซึ่งเป็นเรื่องทาง *spiritual*.

บรรพทที่ ๒-๓ ว่า : อารมณ์พบอินทรีย์ เข้าแล้ว ทำงานเพียงตรงหลัก ดังหูก; น้อยรายอยู่ในตัวเสร็จ. อารมณ์นั้นคือข้างนอก ใต้แก่รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์. พบอินทรีย์, อินทรีย์คือ หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เข้าแล้ว ก็ทำงานเพียงตรงหลัก คือ เกิดวิญญาณ เกิดผัสสะ เกิดสัญญา เกิดเวทนา เป็นเครื่องจักรที่แน่นอนอย่างนี้.

บรรพทที่ ๔ ว่า : แต่โลกหลงว่าแก้ว ก้ากาม. นี่เป็นภาษาคำประพันธ์ มันต้องไปอย่างนี้เอง. แต่โลกหลงว่าแก้ว, หมายความว่าชาวโลก—ภราวาสนี่หลงว่าเป็นของวิเศษ ประเสริฐสูงสุด, หลงว่าแก้ว. ก้ากามก็คือมีจิตใจเต็มไปด้วยความรู้สึกทางกามารมณ์.

นี่ก็เพื่อจะชี้ให้เห็นว่า เรื่องที่คนไม่รู้ เข้าใจว่าวิเศษ ประเสริฐ หลงไหล บูชาว่าสิ่งใดนั้น ที่แท้เป็นเพียงเครื่องจักรประจำอยู่ในร่างกาย ในทางฝ่ายจิตฝ่ายวิญญาณ. เพราะฉะนั้นเราก็จะรู้ได้เองว่า ความหลงในเรื่องนี้นั้นเป็นอย่างไร? หลงมากหลงน้อยอย่างไร? ใฝ่หรือฉลาดอย่างไร? สักทั่วไปในชั้นกามาวจรภูมิ, คือสัตว์ทั้งหมดในโลกตามธรรมดา ก็ไม่เข้าใจเรื่องนี้ แล้วก็หลงเรื่องนี้ไถ่หมก เพราะมันยังมีอะไรซับซ้อนไปกว่านั้น; คือความสัมพันธ์กันระหว่างจิตกับร่างกายนี้ ยังมีอยู่อีก ที่ช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกัน และส่งเสริมซึ่งกันและกันให้มันแรงขึ้น; เช่นร่างกายสลายแข็งแรง ความรู้สึกทางนี้ก็แรง; หรือว่าทางจิตคิดนึกได้เก่ง มันก็ส่งเสริมความรู้สึกอันนี้ได้แรง ก็เลยเป็นปัญหามาก คือปัญหาที่เกี่ยวข้องกัน สลับซับซ้อนมาก. แต่ต้องสรุปความว่า สิ่งที่

เรียกว่าความกำหนดนั้น มันเป็นเพียงเครื่องจักรในกาย. เมื่ออารมณ์โพบอินทรีย์ เข้าแล้ว ทำงานเหมือนเครื่องจักร; ถ้ารู้อย่างนี้ก็จะมิประโยชน์มาก ก็จะได้ บรรเทาความหลง.

ทีนี้ก็อยากจะพูดถึงความรู้ ความคิด หรือวัฒนธรรมโบราณเกี่ยวกับ เรื่องนี้บ้าง เพราะว่า มันก็มีประโยชน์; คือเราก็ออมรับ หรือเห็นกันอยู่ทั่วไปแล้วว่า เรื่องวัฒนธรรมทางจิตใจ หรือเรื่องทางศาสนา เรารับมาจากอินเดีย ประเทศอินเดียเป็นต้นของวัฒนธรรมประเทศนี้. ในประเทศอินเดียก็มีอะไร มาก มีการค้นคว้ามาก; เรื่องเกี่ยวกับความกำหนดนี้ เขาก็มีการค้นคว้าสุดเหวี่ยง ของเขา; เขาก็ปฏิบัติไว้อย่างนั้น ๆ สำหรับผู้ปฏิบัติจะได้ศึกษา โดยเฉพาะ ก็เกี่ยวกับเรื่องทำโยคะ. โยคะก็คือ การทำกัมมฐาน; ผู้ทำกัมมฐานนั้น ก็เรียกว่า โยคี. ฉะนั้นเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมความกำหนด นี้ก็เป็นปัญหา เฉพาะหน้าของพวกโยคี เขาจึงค้นคว้ากันอย่างสุดเหวี่ยงเหมือนกัน เพื่อให้ความ เป็นโยคินั้นเป็นไปได้; หรือว่าพวกโยคีที่ได้ปฏิบัติอยู่ หรือปฏิบัติแล้วรู้สึก อย่างไร เป็นความจริงอย่างไร ก็เขียนไว้ หรือเล่าไว้ สอนไว้.

เขาสอนไว้ว่า ความรู้สึกกำหนดประเภทใดสำนึก มีอยู่ช่วยการสะสม ของความกำหนดตามปกติสามัญทั่วไป. เขาอธิบายว่า เมื่อคนเห็นเพศตรง กันข้าม หรือได้ยินเสียง หรืออะไรก็ตาม ที่เกี่ยวกับเพศตรงกันข้าม ก็จะเกิด ความรู้สึกในจิตขึ้นมาอย่างหนึ่ง ที่เรียกว่าความกำหนด. ที่จริงมันก็หลักหลัก อันนี้ไปไม่พ้น ที่ว่ามาแล้วจะกัน ว่า อารมณ์โพบอินทรีย์ เข้าแล้ว; ทำงาน เทียงตรงหลัก ต่างหาก. นี่เมื่อไม่มีปัญญา ไม่มีสติ ไม่มีความรู้ มันก็เกิด ความกำหนด. แต่สิ่งที่เรียกว่า ความกำหนดที่แรกนี้มันเผลอ. เขาใช้คำว่าเผลอ เผลออยู่ในกระดูก; คือว่าความรู้สึกมันจะแล่นลึกเข้าไปถึงเยื่อในกระดูก เผลอเยื่อ

ในกระตัก ให้ละลายเป็นน้ำ, น้ำใสๆ ชนิดหนึ่ง ก็ปรากฏออกไปในอุ้งที่เก็บ
ภาษาเดียวว่าต่อม prostate อันนี้จะมิเพิ่มขึ้นทุกคราวที่เห็นสิ่งที่เป็นที่กังแห่งความ
กำหนด หรือไถ่กิน ไถ่ถม ไถ่สั้ม ไถ่สั้มผัด อะไรก็ตาม. เมื่ออันนั้นถูกเก็บไว้มาก
ก็เป็นความกำหนดได้ส่วนหนึ่งที่มากขึ้นๆ ก็อาจจะรู้สึกมีความกำหนดโดยไม่เจตนา
มากขึ้นๆ; แต่ก็เป็นการรบกวนอย่างยิ่ง จนถึงกับว่าเราต้องการจะคิด จะ
ศึกษาเรื่องนั้นเรื่องนี้ ความรู้สึกทางเพศมันก็มีมารบกวนเสีย มาขัดขวางเสีย
มาขัดคอเสีย; นี่มันเป็นความกำหนดได้ส่วนที่รบกวน.

พวกโยคีเห็นเป็นปัญหามาก และเห็นเป็นความเสียหายมาก จึงบอกให้รู้; เพราะว่าถ้ามันเป็นไปสูงสุด มันก็รบกวนมาก ถึงกับฝัน, ผันในลักษณะที่เป็นเรื่องทางโมติไม่งาม; หรือว่าถ้ามันมีมาก น้ำที่เก็บไว้ในลูกก็ไหลออกมาในความฝันเป็นต้น; ซึ่งทั้งหมดหลักของพวกโยคีถือว่า เป็นความฉิบหายหมด, เป็นความเสียหายหมดทางโยคะ. เขาจึงมีการสอนแนะนำ ให้ระวังป้องกันตั้งแต่ภายนอก อย่าให้เกิดผลอดสติเมื่อเห็นรูป เมื่อได้ยินเสียง ฯลฯ ด้วยเหมือนกัน. เพราะฉะนั้นก็แสดงว่า เขาก็รู้เรื่องนี้นักในลักษณะอย่างนี้ จะถูกหรือตรงกับความรู้สมัยปัจจุบันนี้หรือไม่ มันไม่เป็นประมาด; เพราะว่าความรู้ในสมัยนี้ของคนปัจจุบันอาจจะผิดก็ได้ หรือความรู้ของคนโบราณอาจจะผิดก็ได้. แต่ถ้าถึงไหนมันเป็นประโยชน์ก็ว่ามันช่วยได้ สิ่งนั้นนั่นแหละคือถูก; เพราะฉะนั้น เราที่เขาข้อพิสูจน์ในตัวมันเอง ที่มันช่วยได้ หรือมันมีประโยชน์ นั่นแหละเป็นความถูกต้อง.

ตามหลักนี้ เขาพูดไว้สำหรับพวกโยคี ซึ่งเป็นเบรพชิต ที่ต้องควบคุม
กันถึงขนาดหนัก; สำหรับบรรดาผู้บูชาคนธรรมดาอาจจะไม่ต้องหลักอย่างนั้น
ก็ได้ เพราะเขาต้องการ; หรืออีกจะเป็นเป็นของดีของวิเศษ ไปเสียก็ได้

ที่เราได้มีความกำหนดมาก ๆ ถึงขีดสุด อะไรทำนองนี้, แต่ถึงอย่างไรก็ดี ถ้าสิ่งเหล่านี้มันเกินขอบเขต มันก็เป็นโทษอย่างยิ่ง แม้แก่พวกพรวราภิธรรม; เพราะฉะนั้นมันก็เป็นเรื่องที่จะต้องรู้และควบคุม. จากหลักอันนี้ จากหลักที่เราวางไว้สำหรับโยคะนี้ มันทำให้เราเข้าใจได้ในคำต่อไป คือในทางค่านของบรรพชิตว่าความกำหนด เมื่อมันเป็นเครื่องจักรในลักษณะอย่างนี้แล้ว มันก็เลยทำให้มองเห็นชัดอยู่ว่า มันเป็นเรื่องที่ควบคุมได้; หรือว่าคนอาจจะหมดความรู้สึกที่เป็นความกำหนดได้ โยคะไม่ใช่ว่ามันคนบ้า.

เมื่อควบคุมความรู้สึกกำหนด ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ อะไรก็ตามด้วยสติสัมปชัญญะอยู่ ก็ไม่สะสมสิ่งที่ว่านี้, สิ่งที่เราควบคุมอยู่ภายใต้สำนึกนี้. เพราะฉะนั้นคนที่สติสัมปชัญญะมากจนควบคุมได้ ทุกคราว ทุกเวลาที่เขาเห็นรูป หูฟังเสียงเป็นต้น ก็จะเป็นผู้ที่ไม่สร้าง ความกำหนด, ไม่สะสมความกำหนด, เป็นผู้ป้องกันความกำหนดได้; แล้วก็สบายดี หรือสบายกว่าคนที่ปล่อยไปตามธรรมชาติในลักษณะที่กล่าวแล้ว. เพราะฉะนั้นพระอรหันต์ หรือความเป็นพระอรหันต์ จึงเป็นสิ่งที่มิได้โดยไม่ได้เสีย วิสัย; และพระอรหันต์ก็ไม่ต้งเป็นคนบ้าคนบอ หรือเป็นคนที่มีสติวิปริต มีจิตใจวิปริตอะไร; เพราะเป็นเพียงเรื่องการสะกิดกันความรู้สึกอันนี้ ไม่ให้เกิด ไม่ให้สะสมอีกต่อไป. การหมดราคะ ความกำหนดนั้นก็เป็นอย่างที่เป็นไปตามกฎของธรรมชาติธรรมดาได้ โดยไม่ต้องมีความวิปริตผิดปกติในทางจิต หรือในทางร่างกาย.

คนสมัยนี้มักจะสงสัยว่า พระอรหันต์นั้นเป็นผู้มีความวิปริตผิดปกติ เพราะหมดความรู้สึกอย่างกัณฐกธรรมดาเขามิ ๆ กัน. เพราะฉะนั้นเราจึงเรื่องความรู้สึก ที่เรียกว่าความกำหนดนี้ ในลักษณะอย่างนี้มันเป็นเหมือนเครื่องจักร;

แล้วถ้าควบคุมได้ก็กลับเป็นผลดี, ควบคุมกำลังร่างกาย จิตใจอะไรเหล่านี้ไว้ได้ก็ มันก็กลายเป็นกำลังที่หล่อเลี้ยงสติปัญญา. ความกำหนดครั้งหนึ่งที่เป็นไปถึงขีด สุดนั้น มันเป็นเรื่องทอนกำลังกาย; แต่ถ้าควบคุมไว้ได้ มันก็กลายเป็นเครื่อง ส่งเสริมกำลังกาย กำลังสติปัญญา ส่งเสริมมันสมองให้ทำหน้าที่คิดนึกเข้มแข็ง สึกซึ้งได้. แต่ถ้าปล่อยแพ้งั่งเง่งเหล่านี้ มันก็ทอนกำลังกาย ทอนกำลังปัญญา ให้อ่อนเพลียทรุดโทรมไป; มันเป็นการใช้จ่าย ไม่ใช่เป็นการรับ หรือสะสมไว้.

การที่ไม่รู้สึกมีความกำหนดนั้น มันเป็นการสะสมกำลังของจิต ของ สติปัญญาไว้; แต่ในทำนองเดียวกัน คนที่มีกำลังจิตสูง มีกำลังสติปัญญาสูง เมื่อกำหนดก็กำหนดได้มากกว่า กว้างขวางกว่า ลึกซึ้งกว่า; มันเป็นกฎในวัฏ ธรรมชาตินี้. เพราะฉะนั้นเรารู้สึกมัน เรารู้จักมัน ในการที่จะป้องกัน หรือแก้ไขให้พอเหมาะพอสม. เมื่อคุณมีหลักว่า เป็นเรื่องของชาวราส ต้องการ แค่นี้ชาวราสจะพึงกระทำนี้ ก็ควรจะรู้ว่า มันคนละระดับกันกับบรรพชิต. ที่นี้ เราก็จะพูดกันเพียงในระดับ เรื่องของชาวราส; หรือว่าผมไม่ว่าจะพูดไปใน เรื่องของชาวราสโดยเฉพาะ ก็จะพูดไปในหลักที่กว้าง ๆ และทั่วไป; แล้วคุณ ก็เอาไปวินิจฉัยตัดทอนลงไปเอง ตัดทอนลงไปให้พอเหมาะพอสมแก่ความเป็น ชาวราสเอง.

ถ้ามันเป็นปัญหาขึ้นมาว่า ความกำหนดนั้นมันทำอันตรายแก่ความผาสุก ของจิตใจ, หรือว่าบางคนก็ควบคุมไม่ได้ ปล่อยไปสุดเหวี่ยงในความรู้สึกอันนี้ ก็ประสบความฉิบหายทั้งทางกายทางจิตนี้ก็มี; ปัญหาทางการควบคุมมันก็เกิดขึ้น ไม่ว่าชาวราส หรือบรรพชิต.

ที่นี้ เราจะพูดถึงการควบคุมโดยทั่ว ๆ ไป อย่างกว้าง ๆ ทั่ว ๆ ไป มันก็มีการควบคุมทางฟิสิกส์ หรือทางร่างกายเนื้อหนังประเภทหนึ่ง; การควบคุม

ทางจิตใจนั้นอีกประเภทหนึ่ง ทั้งที่มันเหมือนกัน เราก็ยังแยกได้เป็นสองอย่าง อย่างนี้ พวกที่รู้แค่เรื่องทางฟิสิกส์ ทางร่างกาย ทางเนื้อหนังก็ย่อมจะมุ่งควบคุมแต่ทางเนื้อหนัง ; พวกที่สนใจทางจิตทางวิญญาณก็มุ่งควบคุมทางจิตทางวิญญาณ ; เป็นอยู่อย่างนี้ ฉะนั้นจะต้องตั้งมาให้มันพบกันได้เท่าไรก็ยังดี.

จะพูดถึงการควบคุมทางฟิสิกส์ มันก็มีการกระทำทางฟิสิกส์ เช่น การผ่าตัด การใช้หยูกยา กระทั่งการบีบคั้นร่างกายให้มันทุพพลภาพไป เหล่านี้เคยมีมาแต่ครั้งแต่ครั้งโบราณหลายพันปีในอินเดีย หรือว่าในประเทศอื่นที่อยู่ใกล้เคียง หรือที่มีระดับความเจริญ ทางวัฒนธรรมอะไรสมาเสมอกัน. ในหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนี้ เราอ่านพบว่า พวกยิวเมื่อหลายพันปีมาแล้ว ก็มีพูดถึงการผ่าตัดแก้เด็กเพื่อควบคุมความรู้สึกอันนี้. เขาว่า มีหมอผู้หนึ่ง หมอกลางบ้าน เทียวเดินไปตามหมู่บ้าน ; บ้านไหนมีเด็กคลอดใหม่ ต้องการจะทำการผ่าตัด เพื่อควบคุมความรู้สึกอันแรงกล้าในทางนี้ของเด็กในอนาคต ก็ให้หมอทำ ; เป็นหมอกกลางบ้านคล้าย ๆ กับหมอคัดสายสะกิดเด็ก. หมอจะทำการผ่าตัด หรือขีด หรือทำลาย ที่อวัยวะของเด็กหญิง โดยเฉพาะบางส่วน เพื่อว่าเด็กนี้โตขึ้น จะไม่มีความรู้สึกทางเพศรุนแรง ; ทำกันเมื่อเด็กคลอดมาใหม่ๆ นี้ก็มีเขียนเล่าไว้อย่างนี้. ถอดถึงทำแก่เด็กผู้ชายหรือคนหนุ่ม ชายหนุ่ม ; นี่เป็นตัวอย่างในทางผ่าตัด. แล้วก็มีการใช้หยูกยาที่เขาค้นคว้าสำหรับตำราทางโบราณ เพื่อส่งเสริมความกำหนัด หรือเพื่อลดความกำหนัด.

ฝ่ายการกระทำแก่ร่างกายให้ทุพพลภาพ ซึ่งรุนแรงมาก ; พวกโยคีบางประเภทในประเทศอินเดีย เขาทำการทรมานร่างกาย ; กลายเป็นคนที่ผอม เป็นคนที่มีความเจ็บปวดทรมานร่างกายอยู่เสมอ. ความรู้สึกทางเพศมันก็ลดลงไปไม่รบกวน ; เขาก็พอใจแล้ว ว่าทำนั้นก็เป็นที่พอใจแล้ว. แต่มันเป็นเรื่องราวศาสนา เป็นเรื่องทางลัทธิ เขาก็เขียนไปในรูปที่ว่า พระเจ้าโปรดปรานแล้ว ;

เมื่อเราทำความทราบร่างกายให้ทัพบดภาพอย่างนั้นแล้ว พระเจ้าโปรตปราน ใ้กับญ. เขาพูดเป็นบุคคลอธิษฐานอย่างนั้นไปเสีย แทนที่จะพูดไปอย่างตรงๆ จริงๆว่า ทำอย่างนี้ความกำหนดมันลดน้อยลงไป มันไม่รบกวนเรา, เราสบาย. นี่เขากลับพูดไปในทำนองว่า เป็นที่โปรดปรานของพระเจ้า ทายแล้วจะได้ไปสวรรค์ ไปอะไรตามเรื่อง. นี่เป็นการควบคุม หรือทำลายความกำหนด โดยทางบิณฑ์ หรือทำลายอวัยวะร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่ง. ทั้งหมดนี้เราเรียกว่า การควบคุมทางฟิสิกส์ เป็นทางฟิสิกส์ทางฝ่ายร่างกายทั้งนั้น.

ที่นี้ ฝ่ายการกระทำทางจิตใจ ทางฝ่ายวิญญาณ : เราใช้กำลังของ ความคิดความรู้ บ่มความคิด ความรู้ ให้เกิดขึ้นถึงขนาดที่เรียกว่าเป็นญาณ- ทัศนะ, คือความรู้สึกที่รุนแรงทางจิตใจ จนครอบงำความรู้สึกที่ไม่ปรารถนา นี้ได้. เกี่ยวกับทางจิตใจนี้ มันก็มีความเดียวกับที่เราได้รับคำสั่งสอนแนะนำในทาง พุทธศาสนานี้; แต่อย่าเข้าใจว่าเพียงมี มันอาจเป็นของมีมาก่อนพุทธศาสนาก็ได้. คำสอนเรื่องปฏิญญา เรื่องขสุภ, เรื่องปฏิญญาสัญญา อสุภสัญญา เช่น เราสอน ตบัญญะก็มีมาตรฐานกัน ในวันแรกบวชเป็นพระในอุโบสถเมื่อวันบวชนั้น ให้มอง สิ่งเหล่านั้นเป็นของปฏิญญา อย่าให้เกิดความกำหนดยินดี จึงจะมีจิตใจสูงเหมาะสม ที่จะนั่งห่มผ้ากายาละ. แต่เมื่อยกเอาทั้งหมดไม่ได้ ก็ยกเอามาเพียง ผม ชน เล็บ ฟัน หนั, มาศึกษาความเป็นปฏิญญาของมัน และเราเคยหลงว่าเป็นของ สวยของงาม. นี่ก็เป็นเรื่องให้ศึกษาความรู้สึกที่เป็นความกำหนด, บัองกันความ กำหนด ต้องการจะบังคับความรู้สึกทางเพศ.

อสุภสัญญาก็มีความหมายอย่างเดียวกัน : ให้เห็นว่าสิ่งที่เราเห็นกันนั้น งามนั้น มันไม่งาม กระทั่งทั้งหมด ทั้งเนื้อทั้งตัว – เช่นให้ไปดูซากศพในป่าช้า จะมองเห็นสภาพความเป็นจริงของร่างกายที่เป็นไปตามธรรมชาติ จะมาเป็นเครื่อง

ทำให้ลดตึงเครียด จะสัมผัสความรู้สึกที่เป็นความกำหนัด; กระทั่งคำของปู่ ย่า ตา ยาย พูดไว้ว่า “*ความงามอยู่ที่ซากศพ*”. ไปดูซากศพต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว จะพบความจริงของธรรมชาติ ซึ่งถือว่าเป็นความงามในทางธรรมะ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์ดีขึ้น หรือเอาชนะกิเลสได้. *ความงามอยู่ที่ซากศพ* นั้น ให้ย้อนไปดู, แล้วก็ย้อนเจริญปฏิกุศลสัญญา อสุกสัญญา. นี่เป็นหลักพื้นฐานทั่วไป เป็นขั้น ก. ข. ก. ถ้า พื้นฐานเบื้องต้นทั่วๆ ไป จะต้องกระทำ.

ถ้าว่าจะเลื่อนสูงขึ้นไปอีก ก็พิจารณาโดยความเป็นธาตุ, เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ใช่อะไรมาเกินไปกว่านั้น; คือเริ่มเห็นไปตั้งแต่ว่า ความกำหนัด รู้สึกกำหนัด หลงไหลอย่างยืงนี้ มันเป็นเรื่องความหลง ความหลอกลวงของธรรมชาติ; เป็นความหลอกลวงทางอายตนะ คือทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ, รูป เสียง กลิ่น รส และ สัมผัส; เป็นความหลอกลวงทางอายตนะของธรรมชาติ เราโง่ รู้ไม่ทัน ไปหลงรู้สึกพอใจสูงสุด; อย่างนี้ก็ได้. มองเห็นเป็นความถูกลวง นำขำขำหน้า มันก็หาความกำหนัด; แต่มันก็ต้องทำให้มาก ทำจนรู้สึกโดยแท้จริง เข้าใจจริง เห็นจริง ว่า มันเป็นความถูกลวงของอะไรอย่างหนึ่ง ให้เราเป็นทาสของมัน.

จะมองไปในรูปของความพ่ายแพ้ก็ได้ ว่า นี่ก็คือ ความพ่ายแพ้ที่น่าละอายที่สุด โดยเฉพาะสำหรับพวกบรรพชิต. แต่พวกชาวบ้านเขาไม่เห็นเป็นความพ่ายแพ้ เขาเห็นเป็นความชนะ เป็นความได้; เป็นการบริโภคน้ำ เป็นการเสวยอะไรที่มันวิเศษประเสริฐ; ไม่มองเห็นเป็นความพ่ายแพ้. และนี่ก็ต้องจัดเป็นความโง่ หรือความหลง. ถ้ามันไม่มีความล่อลวงอะไรที่มีอำนาจมาก คนก็ไม่พ่ายแพ้ หรือไม่หลง. ที่นั่นมันมาเหนือเมฆมากกว่า คนก็หลงว่าเป็นความชนะ, คนก็หลงว่าเป็นการได้ที่ดี เป็นการได้ที่สูงสุด.

นี่มนุษย์ คนธรรมดาสามัญ จึงเป็นทาสของสิ่งนี้ ขนาดที่ว่าทำอะไรต่ออะไรก็เพื่อสิ่งนี้ไปเสียทั้งหมด. หาเงินหาทองมาได้มากมาย ก็เอาไปใช้ถูกลงพริกเคียวเกี่ยวกับเรื่องนี้ เกี่ยวกับสิ่งนี้; แล้วก็ทำอยู่อย่างนั้นจนตลอดชีวิต คุณไปพิจารณาดู. ถ้าเราพูดตามโวหารทางศาสนาที่ว่า นี่เป็นทาสของมาร. ความถูกหลอกลวง หรือความพ่ายแพ้คัดความเป็นทาสของมาร เป็นข้า เป็นบ่าวไพร่เป็นทาสของพระยามาร; สำหรับพระยามารจะได้จูงไปให้ทำอะไรได้ ทามที่พระยามารต้องการ. นี่คนที่ลุ่มหลงในความรู้สึกอันนี้แล้ว ก็จะถูกกิเลสอย่างอื่นจูงไปทำอะไรได้ ทุกอย่างทุกประการ; แล้วมันก็นิ่งไปถึงกิเลสอื่นด้วยกัน เพราะความกำหนัด ความรัก นี่จึงทำให้โกรธ ให้เกลียด ให้กลัว ให้เศร้าอะไรได้อีกมากมาย; อย่างนี้เขาเรียกว่าเป็นทาสของพระยามาร ตามแต่พระยามารมันจะจูงไปให้เป็นอะไร. ให้ทำอะไร.

ถ้าคุณไม่รู้ คุณจะเข้าใจไปว่า มันแยกกัน ว่าความรักก็เรื่องหนึ่ง ความโกรธก็อีกเรื่องหนึ่ง ความเกลียดก็อีกเรื่องหนึ่ง ความกลัวก็อีกเรื่องหนึ่ง ความเศร้า ความอะไรก็อีกเรื่องหนึ่ง, คนละเรื่องคนละทาง; แต่ที่แท้มันจะมีมูลไปจากความกำหนัด ความรักที่ฝังอยู่ในจิตใจนี้. เมื่อไม่ได้อย่างไรมันก็โกรธ บางทีมันก็โกรธไว้ล่วงหน้า บางทีมันก็กลัวเอาไว้ล่วงหน้า หึงหวงไว้ล่วงหน้า ฯลฯ กระทั่งความเศร้าความทุกข์ทุกชนิดมันมาจากความรัก คือความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่ตนรัก; เพราะฉะนั้นจึงถือว่า ความโศกทั้งหลายมาจากความรัก; หรือพูดกันอย่างง่าย ๆ ก็ว่า ความรักนี้เป็นต้นเหตุของความโศก ความกลัว ความทุกข์ อีกหลาย ๆ อย่าง; ความอิจฉา ริษยา ความหึงหวง อะไรก็ตามมันมีมูลมาจากความรัก. การกระทำทั้งหมดนี้พูดโดยบุคคลาธิฐานแล้ว พูดว่าเป็นเรื่องของพระยามาร จูงมุกคนไปเป็นอะไรก็ได้ เป็นไปตามอำนาจของพระยามาร.

ทีนี้ ปัญญาความรู้ที่สูงสุดตามหลักพุทธศาสนา ก็คือการพิจารณาเห็นว่า ความรู้สึกในใจที่เกิดขึ้นตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติอันนี้ มันก็เป็นเพียงความรู้สึกตามธรรมชาติ. เพราะฉะนั้นจึงใช้สำนวนที่คนธรรมดาเดี๋ยวนี้ไม่ค่อยจะฟังยอกว่า “อันนี้มันก็ดีกว่าอันนั้น” เท่านั้น; เช่นว่า ความกำหนด มันก็ดีกว่า ความกำหนดเท่านั้น. เหมือนกับคน นี้ก็ดีกว่า คน, ไม่ใช่ตัวคน เราเขา, ดีกว่าธรรมชาติ. ความกำหนดนั้นก็เหมือนกัน มันก็ดีกว่าเป็นความกำหนดเท่านั้น, ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่คน ไม่ใช่อะไร. เรารู้สึกเป็นตัวเป็นตน ที่เป็นของวิเศษวิโส บุปผาฉัน; แต่ทางธรรมะบอกว่า มันดีกว่าความกำหนดเท่านั้น. ก็หมายความว่า ดีกว่าความรู้สึกที่เกิดขึ้นตามกฎของธรรมชาติ ก็ยังตรงอย่างเครื่องจักร ดังที่พูดมาแล้วข้างต้น. นี่คือความหมายของคำว่า “มันดีกว่าอันนั้นเท่านั้น” ไม่ได้วิเศษวิโสอะไร. เพราะฉะนั้นขอให้สติสัมปชัญญะทันกันทุกครั้งที่มี ความกำหนด. ให้รู้ว่ อ้าว, มันดีกว่าความกำหนด เท่านั้น. หรือถ้าจะได้ขยายแพ้ แก่กับเรื่องอื่นไป เสร็จเรื่องเสร็จราวแล้ว ก็ให้เกิดความรู้สึกเป็นสติสัมปชัญญะ ขึ้นมาว่า อ้าว, มันก็ดีกว่าความกำหนด; อย่างนี้ก็ให้เหมือนกัน.

ถ้าจะป้องกัน อย่างนี้ก็ป้องกันไว้ตั้งแต่ก่อนมันเกิดขึ้น; หรือจะ น้อมไปสู่ความกำหนด ก็ว่า ดีกว่าความกำหนดเท่านั้น. นี้เรียกว่ามีสติ สัมปชัญญะก็ป้องกันไว้ตั้งแต่ที่แว่ว หรืออารมณ์ของความกำหนดจะผ่านเข้ามา. มันอาจจะเคยพ่ายแพ้ไปหลายครั้ง หรือหลายสิบครั้ง; แต่แล้วมันก็จะฉลาดขึ้นๆ จนรู้เท่ารู้ทันว่า อีแบบนั้นมาอีกแล้ว ก็หยุดชะงักเสียเพียงเท่านั้น ไม่ให้มันเป็นไปถึงขั้นสุดของมัน. เพราะฉะนั้นความรู้ที่รู้ว่ อะไรเป็นเพียง ดีกว่าอันนั้นเท่านั้น นั่นแหละเป็นความรู้ที่ประเสริฐที่สุด ที่พระพุทธศาสนา ตั้งการให้รู้. อย่าได้เป็นตัวเป็นตน เป็นของจริงจัง วิเศษวิโสอะไรขึ้นมา, ให้รู้ว่ามันเป็นเพียงดีกว่าอันนั้นเท่านั้น; เหมือนที่เราพิจารณาปัจเจกบุคคลว่า

“สักแต่ว่า ธาตุ เป็นไปตามธรรมชาติ เปลี่ยนแปลงอยู่เป็นนิจ, ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขา, ไม่ใช่สัตว์ะ ไม่ใช่ชีวะะ บุคคลอะไร. นี่คือวิพัสสนา ความมุ่งหมายส่วนใหญ่อยู่ที่ว่า “อันนี้สักว่าอันนั้นเท่านั้น” เช่นร่างกาย ก็สักว่าร่างกาย, สักว่าเป็นธาตุตามธรรมชาติเท่านั้น อย่าเป็นสัตว์คนอะไรขึ้นมา. ฉะนั้นในสุขเวทนาอันสูงสุดที่พูดกันว่าเป็น ความเอร็ดอร่อย ถึงที่สุดอะไรนั้น มันก็ไม่ใช่วิชยวิเศษวิโสอะไรมากไปกว่า ความเป็นอย่างนั้นตามธรรมชาติ.

ทีนี้ การที่จะประยุกต์กันเข้ากับหลักพระพุทธศาสนาที่มีอยู่ ก็จะต้องมอง ไปยัง สิ่งที่เราเรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งเป็นทศพระพุทธานุสาสนา; มัชฌิมาปฏิปทา – การปฏิบัติที่อยู่ในระดับกลาง วางไว้เป็นกลางนั้น; เป็นฉรรวาท หรือเป็น บรรพชิต ก็ต้องมีมัชฌิมาปฏิปทา สำหรับเพศนั้น ๆ โดยเฉพาะเป็นอย่าง ๆ ไป. ฉรรวาทจะเกี่ยวข้องกับความกำหนัด หรือจะมีความต้องการในเรื่องของความ กำหนัดนั้นมากน้อยเท่าไร ก็ขอให้มันอยู่ในระดับที่เราเรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา, จำกัด ความลงไปว่า “ไม่ถึงกับหลง”. หลงนั้นมันหลงในทางตรงกันข้ามคือฝ่ายโน้น และฝ่ายนี้. หลงในฝ่ายหนึ่ง ก็เป็นทาสไปเลย, ลุ่มหลงในความเอร็ดอร่อยนี้ จนเป็นพระเจ้าไปเลย นี่เรียกว่าลุ่มหลงสุดเหวี่ยงฝ่ายนี้. ลุ่มหลงสุดเหวี่ยงอีก ฝ่ายหนึ่ง ลุ่มหลงตรงกันข้าม ก็คือว่าโกรธแค้นเกลียดชัง ทำลายมันเสียเลย. อย่างที่บางคนจะไปตอนอวยวาทะทางเพศ จัดท่อมแกล้งความรู้สึทางเพศไป เสียเลย ผ่าท้ออะไรให้มันหมดเรื่องกันเสียที; นี่เรียกว่าสุดเหวี่ยงทางฝ่ายนี้.

ทีนี้มัชฌิมาปฏิปทา ก็คือเป็นกลางเปกติ เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้อย่างไร ให้ถูกต้อง. ถ้าเป็นฉรรวาทก็ปฏิบัติตามหลักของฉรรวาท ที่พระพุทธเจ้าวางไว้ อย่างไรนั้น ให้พอเหมาะพอดีเกี่ยวกับเรื่องเพศ เท่านั้นที่เรียกว่าถูกต้องแล้ว; มันก็ได้รับผลเป็นความพอดี ไม่มีความทุกข์ หรือมีความทุกข์น้อย; แต่แล้ว

ก็เป็นความเจริญในทางจิตใจ ก็มีความรู้ มีความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ นานเข้า เมื่อผ่านไปพอสมควรเข้า มันก็เลื่อนสูงขึ้นไปเอง; มีความเบื่อ มีความเอือมระอาไป จนกระทั่งว่า ไม่เป็นทาสของสิ่งเหล่านี้อีกต่อไป.

อย่าลืมหลักที่ได้กล่าวไว้เสมอ ๆ ว่า เป็นพรหมจรรย์ ให้ถูกต้องตามกฎตามระเบียบที่วางไว้ อย่าลืมนึกกฎระเบียบนั้นว่า บำบอ ศรีธรรมมยาง; แล้วจะให้สูงขึ้นมา เป็นกฎเหล็กก็. เป็นกฎเหล็กที่ขึ้นเป็นระยะที่ช่วยอารมณืทางเพศทุกอย่างทุกชนิดตามที่จะทำได้ เท่าที่เหมาะสม หรือถูกต้อง. เป็นกฎเหล็กผ่านไปเสร็จแล้ว มันก็รู้เรื่องนี้; ในที่สุดจะรู้เรื่องอย่างที่ว่า “โอโฮ, มันก็ดีกว่าความรู้สึก สักว่าความจำนน, หรือว่าอะไร ๆ ก็ดีกว่าอันนั้น เท่านั้น; เรามาฝึกใหญ่ เลิกกันที”; แล้วก็ไปเป็นวนปรสดี ไปเงินสนยาดีได้. ถ้าไม่มีเรื่องนี้เป็นบทเรียน ไม่ผ่านเรื่องนี้ไปแล้ว มันก็เป็นไม่ได้เหมือนกัน.

เพราะฉะนั้น สิ่งที่เราเรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา นี้มีความประสงค์อย่างนี้ คือ ให้ทำกับสิ่งเหล่านั้น หรือทำกับโลก เกี่ยวข้องกับโลภ หรือบริโภคนิยม บริโภคต่าง ๆ ในโลก เท่าที่มีความถูกต้อง เรือออกไป จนในที่สุดมันก็เลื่อนไป, เลื่อนไปจนสูงกว่า; มีความเอือมระอาในสิ่งเหล่านี้. เพราะฉะนั้น จะบริโภคทางกามารมณื ก็ให้เป็นเหมือนกับการบริโภคอาหารชนิดใดชนิดหนึ่งเหมือนกัน.

เกี่ยวกับคำว่า “อาหาร” นี้ เดี่ยวคุณก็จะเข้าใจผิดว่า มันต้องกินทางปากเสมอไป. ในทางธรรมนั้นเขาไม่ได้หมายความว่าอย่างนั้น; คำว่า อาหาร เขาแปลว่า สิ่งที่จะนำผลมาให้; อาหาร นี้เป็นเหตุที่จะนำผลอะไรมาให้อะไรเป็นเหตุที่จะนำผลมาให้ เขาเรียกว่า “อาหาร” หมด; อาหารเป็นคำ ๆ เดียว

กับคำว่าเหตุ, ตัวเหตุ. อาหารนี้มีได้ทางตา มีได้ทางหู มีได้ทางลิ้น มีได้ทางจมูก มีได้ทางผิวหนัง มีได้ทางจิตใจ. อะไรเข้ามาทำเหตุทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ละก็เรียกว่า “อาหาร” ทั้งนั้น. อาหารนั้นมันจะเข้ามาในลักษณะของรูปสวยงาม มันก็เป็นอาหารที่กินทางตา, เข้ามาในรูปของทางเสียงที่ไพเราะก็กินอาหารทางหู, เข้ามาทางกลิ่นหอม ก็เป็นการกินอาหารทางจมูก, ถ้าเข้ามาทางปาก ก็เป็นการกินอาหารทางลิ้น. นี่เรารู้จักกันแต่เรื่องกินอาหารทางปาก, แต่เพียงทางปาก. ถ้ามันเข้ามาทางผิวหนัง สัมผัสทางผิวหนังระหว่างเพศโดยเฉพาะอย่างนี้ ก็เป็นการกินอาหารทางกายสัมผัสหรือทางผิวหนัง. ที่นี้การที่เอาอารมณ์ในอกดี หรืออารมณ์ในอกเลว มาคิดนึก มาครุ่นอยู่ในใจ จนเกิดผลขึ้นในใจอย่างเดียวกันนี้ ก็เรียกว่ากินอาหารทางฝ่ายธรรมารมณ์ ทางความคิดนึก.

ธรรมชาติของมันมันจักมาในลักษณะที่ว่า คนเราต้องกินอาหารทุกทาง ; ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ. เพราะฉะนั้นกินให้ถูกวิธี : รู้เท่าทัน, ให้มันเป็นเพียงสักว่าอันนั้นเท่านั้น ; แล้วก็กินเข้าไปได้. เช่นว่า เกี่ยวข้องกับรูปสวย ๆ เสียงไพเราะอะไรก็ได้ ; แต่ต้องเกี่ยวข้องด้วยสติสัมปชัญญะ แล้วก็ในปริมาณ หรือในอัตราก็มันพอเหมาะสม มันก็เป็นประโยชน์ ; เป็นความถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เหมาะแล้วสำหรับความเป็นชาวอีสาน.

ตามหลักพระพุทธศาสนาไม่ได้แนะ หรือไม่ได้ขอร้อง หรือบังคับให้สักสิ่งเหล่านี้ออกไปโดยสิ้นเชิง โดยประการทั้งปวง ; เพราะมันทำไม่ได้. ถ้าขึ้นทำอย่างนั้นก็เป็นเรื่องบ้า. พระพุทธศาสนาไม่ใช่เรื่องบ้า เป็นเรื่องที่ต้องการจะให้สำเร็จประโยชน์ ให้ผ่านโลกไปให้ได้ ; เพราะฉะนั้นมันก็ต้องบริโภคลงโลกนี้ไปในทางที่ถูกต้อง จนกว่าจะผ่านโลกไปได้. ฉะนั้น เราจึงเกี่ยวข้องกับโลก

ในเรื่อง รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ในลักษณะที่ถูกต้องวิธี ที่ให้มันเป็นทาสเรา; อย่าให้เราเป็นทาสมัน. มีหัวข้อที่จำไว้ง่าย ๆ ว่า “*ให้มันเป็นทาสเรา, อย่าให้เราเป็นทาสมัน*”; หรืออย่างน้อยก็ให้อยู่ในระดับที่ว่ามันพอพัวพันเกี่ยวกัน คือ ให้มันเป็นบทเรียนแก่เราทุกกรณีไป; ในการที่ไปข้องแวะกันเข้ากับ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส, ที่ไหน ? เมื่อใด ? อย่างไร ? ก็ตาม ให้มันเป็นบทเรียนเสมอไป, เพราะฉะนั้นโลกก็กลายเป็นบทเรียนสำหรับเรา; ไม่เท่าไรเราก็จะรู้ เราก็จะชนะ เราจะอยู่เหนือโลกได้.

สรุปความแล้วปัญหาข้อนี้ ก็ต้องรู้เรื่องของความกำหนัด, ควบคุมความกำหนัด, และใช้ความกำหนัดให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาในฝ่ายจิต ฝ่ายวิญญาณของเรา ไม่ได้แนะนำให้ทำลายให้หมดสิ้น อย่างบ้าบิ่นอะไรทำนองนั้น; แล้วก็ไม่ต้องสอนให้เป็นทาสมัน หรือให้ไปยึดตำราสนับเป็นพระเจ้าไปเลย ก็ได้ไม่ต้องนับนี้เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา เป็นอยู่อย่างถูกต้อง เกี่ยวข้องกับสิ่งทุกสิ่งในโลกนี้อย่างถูกต้อง เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา. มีแต่จะส่งเสริมให้เดินไปถูกต้องทาง จากความจมอยู่ในโลกนี้ ขึ้นไปสู่ความอยู่เหนือโลก, จากโลกียะไปสู่โลกุตระ เพราะอำนาจของมัชฌิมาปฏิปทา.

เพราะฉะนั้นคุณก็จะควบคุมความรู้สึก ที่เป็นความกำหนัดในชีวิตของฆราวาสอย่างไร ? ลักษณะไหน ? ก็ไปใคร่ครวญเอา จากคำแนะนำทั้งหมดนี้; แล้วอย่าลืมว่า เกียวนั้นยังเป็นพระอยู่นะ ที่พูดนี้พูดต่อเมื่อเป็นฆราวาส.

พอกันทีสำหรับวันนี้ นกกลางเขนบออกเคียนเวลาแล้ว.

□